

Παντελής Α. Καλαϊτζίδης, Δρ.Θ.
Διευθυντής Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου

Χαιρετισμός
στην επιμορφωτική ημερίδα των Θεολόγων καθηγητών Μαγνησίας
Βόλος, 12 Φεβρουαρίου 2018

Αξιότιμε κ. Σύμβουλε Θεολόγων του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ),
Αξιότιμε κ. Διευθυντά της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας,
Αξιότιμη κα Σύμβουλε Θεολόγων Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδος,
Ελλογιμώτατοι κυρίες και κύριοι εισηγητές,
Αγαπητοί και αγαπητές συνάδελφοι,

Με ιδιαίτερη τιμή και χαρά σας υποδεχόμαστε στην Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και την Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου, με την ευκαιρία της Επιμορφωτικής Ημερίδας των Θεολόγων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας με θέμα **«Το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τα Θρησκευτικά και η αξιοποίηση του Φακέλου Μαθήματος στο Γυμνάσιο και το Λύκειο»**, που διοργανώνεται από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας και την Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου.

Η τελευταία, που εισήλθε ήδη στο 18^ο έτος λειτουργίας της και που έχει πλέον το καθεστώς του αναγνωρισμένου Ερευνητικού Κέντρου από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, λειτουργεί ως ένα ανοιχτό εργαστήριο σκέψης και διαλόγου της Εκκλησίας με τη διανόηση και την κοινωνία, δίχως αμυντικά αντανακλαστικά, οργανώνοντας με τη μορφή του ανοιχτού πανεπιστημίου ετήσιους θεματικούς κύκλους σπουδών, διεθνή σεμινάρια, συνέδρια και εκδόσεις, και συνεργαζόμενη προς τούτο, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, με ποικίλους ακαδημαϊκούς και επιστημονικούς φορείς, οικουμενικούς και διαθρησκευτικούς οργανισμούς, φορείς της κοινωνίας των πολιτών, εκδοτικούς οίκους και επιστημονικά περιοδικά, καθιστώντας έτσι το Βόλο και τη Μητρόπολη Δημητριάδος τόπο συνάντησης και διαλόγου.

Μέρος της διαλογικής ατζέντας της Ακαδημίας μας είναι η συζήτηση της σχέσης Ορθοδοξίας και μοντέρνου/μεταμοντέρνου κόσμου, το άνοιγμα με άλλα λόγια της θεολογικής σκέψης στο σύγχρονο προβληματισμό, καθώς και η ενεργός συμμετοχή της σε καινοτόμες επιμορφωτικές και εκπαιδευτικές δράσεις αναφορικά με το Μάθημα των Θρησκευτικών (ΜτΘ) που από το σχολικό έτος 2007-08 έως σήμερα διοργάνωσε για τους θεολόγους καθηγητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και από φέτος και για τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που καλούνται να υλοποιήσουν ένα πρωτοποριακό Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) για το ΜτΘ, για το οποίο τόσο η Ακαδημία μας όσο και ο ομιλών προσωπικά αισθάνονται υπερήφανοι καθώς είχαμε την τιμή να συγκαταλεγόμαστε στην ομάδα των εμπειρογνώμων που κατάρτισαν το Πρόγραμμα αυτό.

Η επικρατούσα αντίληψη ταυτίζει το ΜτΘ, αλλά και τη θεολογία ευρύτερα, με τη συντήρηση και τη στασιμότητα, με την καθήλωση σε ξεπερασμένα σχήματα και ιδέες. Η γνωριμία και εξοικείωση με το νέο ΠΣ στο ΜτΘ (το οποίο, ειρήσθω εν παρόδω, χαρακτηρίστηκε από τους αρμόδιους φορείς του Υπουργείου Παιδείας και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου/ΙΕΠ ως το πληρέστερο, αρτιότερο παιδαγωγικά και πιο καινοτόμο από όλα τα υπό προετοιμασία τότε ΠΣ), θα μας δώσει την ευκαιρία να διαπιστώσουμε ότι η παράδοση της Ορθοδοξίας στην αυθεντική εκδοχή της αναφέρεται μάλλον στο νέο, στο «καινό», συνδέεται περισσότερο με την ανανέωση παρά με τη συντήρηση. Όπως σημείωνε με έμφαση ο μεγάλος Έλληνας θεολόγος Νίκος Νησιώτης δεκαετίες πριν, «η Παράδοσις της Ορθοδοξίας [...], δεν είναι το τετελεσμένο και πληρωμένο γεγονός των παρελθόντων αιώνων, αλλ' η κλήσις για την πλήρωσί του στο μέλλον. [...] Η Παράδοσις από αυτή την Αρχή κατανοουμένη είναι το “καινόν”, το νέο, αυτό που εισβάλλει στον κόσμο για να ανακαινίση τα πάντα μια φορά με το Χριστό και μετά συνεχώς με το Άγιο Πνεύμα δια της Εκκλησίας».¹ Η Παράδοση, λοιπόν, από αυτή τη σκοπιά ειδωμένη, δεν είναι νεκρό γράμμα, νοσταλγική επανάληψη ή άκριτη αποδοχή και συνέχιση του παρελθόντος, αλλά δημιουργική εν Αγίω Πνεύματι συνέχεια και άνοιγμα στο μέλλον, στον αναμενόμενο νέο κόσμο της βασιλείας του Θεού. Στην προοπτική αυτή λοιπόν μαθαίνουμε να βλέπουμε το παρελθόν δυναμικά και όχι στατικά, να το αντικρύζουμε όχι μόνο πιο δημιουργικά αλλά και πιο πνευματικά. Κατανοούμε ότι το παρελθόν όχι μόνο δεν καθορίζει ή δεν δυναστεύει το μέλλον, αλλά μας καλεί να το επανερμηνεύσουμε, να το μεταμορφώσουμε και να το ανακτήσουμε δημιουργικά, δίνοντάς του ένα μέλλον, γιατί το παρελθόν μπορεί να κρύβει το δικό του ανεκπλήρωτο μέλλον.²

Το «μέγιστον μάθημα» μιας αυθεντικής θεολογίας είναι ότι η Ορθοδοξία κινδυνεύει από τη στασιμότητα και την ακινησία, από την απειλούμενη ιστορική περιθωριοποίηση και όχι από την οικεία, από την παράδοσή της, εν Αγίω Πνεύματι δημιουργική συνάντηση με το καινούργιο. Όπως σημείωνε πριν από 60 περίπου χρόνια ο μεγάλος Ρώσος θεολόγος της διαποράς Βλαδίμηρος Λόσκι, «δεν παραμένει τις εν τη Παραδόσει δια μιας ιστορικής αδρανείας φυλάττων ως “παράδοσιν ληφθείσαν εκ των Πατέρων” παν ό,τι δια της δυνάμεως της συνηθείας κολακεύει θεοσεβή τινά συναισθηματισμόν. Αντιθέτως, τότε είναι που τας πλείστας φορές κινδυνεύει τις να ευρεθή τελικώς εκτός του Σώματος του Χριστού, όταν υποκαταστήση την Παράδοσιν του ζώντος εν τη Εκκλησία Αγίου Πνεύματος με το είδος αυτό των “παραδόσεων”. Δεν πρέπει να πιστεύωμεν ότι μόνη η συντηρητική στάσις είναι σωτηριώδης, ούτε ότι οι αιρετικοί υπήρξαν πάντοτε

---

¹ Ν. Νησιώτη, «Ορθοδοξία: Παράδοσις και Ανακαίνισις. Το πρόβλημα των μορφωτικών σχέσεων Ορθοδοξίας και Ελληνισμού στο μέλλον», στου ιδίου, *Ορθοδοξία, Παράδοση, Ανακαίνισις*, Αναλόγιο/Ευθύνη, Αθήνα, 2001, σσ. 93-94.

² Πρβλ. R. Kearney, «Interreligious Discourse: Hermeneutics and Fundamentalism», στον τόμο: Em. Clapsis (επιμ.), *Violence and Christian Spirituality*, World Council of Churches Publications/Holy Cross Orthodox Press, Geneva/Brookline, MA, 2007. Πρβλ. επίσης P. Ricœur, «Reflections on a New Ethos for Europe», στο P. Ricœur, *The Hermeneutics of Action*, edited by R. Kearney, Sage, London, 1996.

“νεωτερισταί”».³

Με τις σκέψεις αυτές χαιρετίζω την παρούσα Επιμορφωτική Ημερίδα, ευχόμενος γόνιμη και δημιουργική συν-εργασία και συνέργεια και με την ελπίδα να πολλαπλασιαστούν παρόμοιες πρωτοβουλίες. Πριν δώσω το λόγο στους ομιλητές και επιμορφωτές, επιτρέψτε μου να ευχαριστήσω θερμά όλους όσοι συνέβαλαν στην προετοιμασία και πραγματοποίηση της όμορφης αυτής ιδέας: τον Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας κ. Σωκράτη Σαβελίδη, για την θετική υποδοχή της πρότασης συνεργασίας και την καθοριστική συμβολή του στην πραγματοποίηση της ημερίδας, καθώς και για την άριστη και δημιουργική συνεργασία. Την Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας κα Σοφία Κανταράκη για τη συνεχή επικοινωνία και συνεργασία και για όλους τους κόπους και τις ευθύνες που ανέλαβε ενόψει της επιμορφωτικής ημερίδας. Τον Σύμβουλο Θεολόγων του ΙΕΠ κ. Στρατή Ψάλτου που τιμά και λαμπρύνει την ημερίδα μας με την παρουσία του. Η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών έχει μακρά παράδοση συνεργασίας παλιότερα με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και πιο πρόσφατα με το ΙΕΠ, και χαιρόμαστε που στο πρόσωπο του νέου Συμβούλου του ΙΕΠ η συνεργασία αυτή ανανεώνεται και συνεχίζεται. Ευχαριστίες θερμές απευθύνουμε και προς τη Σχολική Σύμβουλο Θεολόγων Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδος κα Φωτεινή Σταλικά για τη συμμετοχή και τη θετική συμβολή της στην πραγματοποίηση της ημερίδας. Τους επιμορφωτές Απόστολο Μπάρλο, Βάσω Γώγου, Σουλτάνα Γκαργκάνα και Τάνια Αβέλλα για τον κόπο της προετοιμασίας, για τη θέρμη με την οποία ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας, αλλά και για την αγάπη με την οποία ακούμπησαν πάνω στο επιμορφωτικό υλικό, το δικό τους υλικό! Επιτρέψτε μου εν προκειμένω να σημειώσω ότι ο κ. Απόστολος Μπάρλος και οι κυρίες Βάσω Γώγου και Σουλτάνα Γκαργκάνα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, ενώ όλα τα μέλη της επιμορφωτικής ομάδας της Ακαδημίας μας είτε είχαν εμπλοκή στη διαδικασία της επιμόρφωσης είτε στην προετοιμασία των Φακέλων του Μαθήματος. Επιτρέψτε μου επίσης να ευχαριστήσω τους συνεργάτες της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Κλαίρη Νικολάου, Βαλίλα Γιαννουτάκη, και Φιλοκτήμονα Σταμόπουλο-Σαμαρά, για τις ακατάβλητες προσπάθειες και το συνεχή κόπο για την όσο το δυνατό καλύτερη προετοιμασία της Ημερίδας. Επίσης, το προσωπικό του Συνεδριακού Κέντρου Θεσσαλίας, ιδιαιτέρως τον κ. Ηλία Κατοίκο, για την τεχνική και λοιπή υποστήριξη. Τελευταίο, αλλά όχι έσχατο, τον Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Ιγνάτιο, για την ευρύτητα των οριζόντων του, για την συνεχή ενθάρρυνση και υποστήριξη του έργου της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών καθώς και για την αμέριστη συνδρομή του στην πραγματοποίηση αυτής της επιμορφωτικής συνάντησης.-

---

³ Βλ. Λόσκι, *Κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού*, μτφρ. Μ. Γ. Μιχαηλίδη, Θεσσαλονίκη, Ρηγόπουλος, 1974, σ. 148.